

Ministarstvo zdravstva Republike Hrvatske
n/r ministra zdravstva Vilija Beroša
Ksaver 200a, Zagreb

Ministarstvo gospodarstva i održivog razvoja
n/r ministra gospodarstva i održivog razvoja Davora Filipovića
Ulica grada Vukovara 78, Zagreb

Zagreb, 22. rujna 2022.

Predmet: Poziv na spašavanje života i zaštitu prirode od onečišćenja zraka pomoću revidiranih standarda kvalitete zraka EU-a temeljenih na znanstvenim činjenicama

Poštovani ministre zdravstva, poštovani ministre gospodarstva i održivog razvoja,

Danas je točno godina dana otkako je Svjetska zdravstvena organizacija (SZO), nakon sustavnog pregleda znanstvenih činjenica, objavila nove globalne Smjernice o kvaliteti zraka koje sadrže zdravstvene preporuke o maksimalnim koncentracijama glavnih onečišćivača zraka.

Onečišćenje zraka je najveća okolišna prijetnja zdravlju u Europi te je uzrok procijenjenih 400 tisuća preuranjenih smrti godišnje. Prema podacima SZO, onečišćenje zraka je također drugi vodeći uzrok smrti od nezaraznih bolesti, nakon duhana. U područjima s lošom kvalitetom zraka živi 97 % urbanog stanovništva EU-a.

Onečišćenje zraka također je od važnosti za zaštitu prirode. U svojoj Početnoj procjeni učinka, Komisija je istaknula procjene godišnjih izdataka za ekosustav radi posljedica onečišćenja zraka u iznosu od 54 milijarde EUR. Prema procjeni, granice eutrofikacije premašene su u 62 % ekosustava te u 73 % područja ekološke mreže Natura 2000 diljem teritorija EU-a.

Procjenjuje se da troškovi povezani s onečišćenjem zraka u EU iznose do 940 milijardi EUR godišnje. To uključuje zdravstvene troškove povezane s preuranjenim smrtima i bolestima uzrokovanim onečišćenjem zraka, smanjenu produktivnost radi gubitka radnih dana i manje produktivnosti radnika, smanjene urode usjeva, propadanje prirodnog krajolika, što utječe na turizam, te oštećenje zgrada.

Neprihvatljivo težak teret za zdravlje i okoliš koji uzrokuje onečišćenje okoliša u velikoj se mjeri može spriječiti.

U kontekstu pandemije bez presedana, u današnjem je kontekstu potreban odlučan fokus na zaštitu zdravlja i prevenciju bolesti. Na razini EU-a, za 26. listopada 2022. godine predviđena je objava zakonodavnog prijedloga za revizijom direktiva EU-a o kvaliteti okolnog zraka, kojim bi

se postavili jasni standardi za čisti zrak. U ovom krucijalnom pomaku za javno zdravlje, Vijeće ima jedinstvenu priliku sačuvati živote i spriječiti bolesti na do sada neviđenoj razini.

Nove preporuke SZO-a sada sadrže značajno niže maksimalne koncentracije glavnih zagađivača, prije svega za čestice dijametra manjeg od 2,5 μm (PM_{2,5}) koje uzrokuju najveće opterećenje za zdravlje u EU-u. Sada se za takve čestice predlaže godišnja koncentracija od 5 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, što je upola manje od prethodnih preporuka SZO-a koje su iznosile 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, odnosno pet puta manje od trenutnog standarda EU-a od 25 $\mu\text{g}/\text{m}^3$. Sada se za ugljični dioksid (NO₂), koji je u posebnom fokusu u raspravama o cestovnom prometu i zabranama vožnje unutar gradova, preporučuje nova godišnja koncentracija od 10 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, što je značajno smanjenje od prethodne preporuke SZO-a koja je iznosila 40 $\mu\text{g}/\text{m}^3$, koliko iznosi i trenutni standard EU-a.

Niže popisani X + medicinske, zdravstvene, okolišne i javnozdravstvene udruge civilnog društva pozivaju vas i vaša tijela da zaštitite zdravlje ljudi od onečišćenja zraka, pogotovo zdravlje ugroženih skupina poput djece i bolesnika: **u nadolazećoj reviziji Direktive o kvaliteti okolnog zraka, molimo vas da podržite prijedlog da obvezujući standardi čistoće zraka EU-a u potpunosti odgovaraju preporukama o kvaliteti zraka SZO-a, najkasnije do 2030. godine.**

Što je duže prisutan rascjep između znanosti i zakonodavstva, to će duže EU biti neuspješna u sprječavanju preuranjenih smrti i bolesti povezanih s onečišćenjem zraka. Važnost neodgodivog djelovanja jasna je i glasna.

Unaprijed hvala na vašoj odlučnoj potpori.

Srdačan pozdrav,

Baza za radničku inicijativu i demokratizaciju (BRID)
Zelena akcija